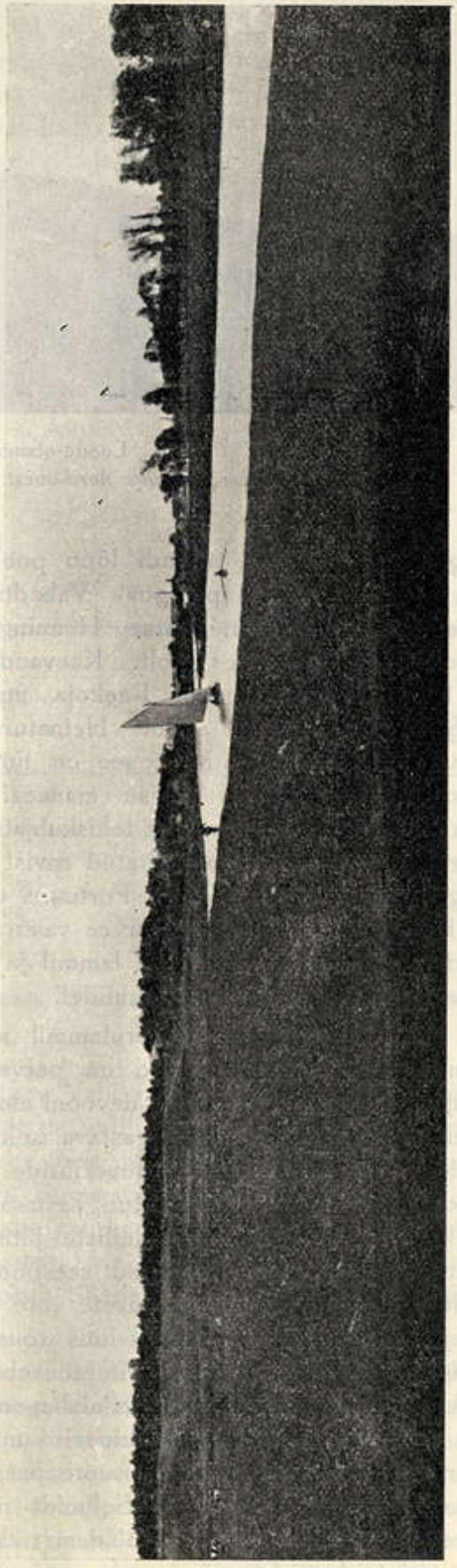
rühksavi 4 m kõrgusel üle Emajõe nullpunkti, kaetud kuni 2 m paksuse uhtliivaga (vt. profiilid). Kõik tunnismärgid näitavad, et mainitud moreensavi on kohal tekkinud. Moreensavi aladel allpool linna leidub veel rändrahne, iseäranis Ropka veerudel.

Piki orgu esinevad mõlemal lammipoolel peenikese halli või kollaka liiva vööted, mis lasuvad fluvioglatsiaalseil kihtidel ning moreensavil; nad ulatuvad veerudel kagus, Annemõisa ja Ropka all, kuni 13 m kõrgusjooneni, Emajõe nullpunktist arvatud, kuna loode poolt ulatub uhtliiva piir 11—11,5 m kõrguseni. Kõrgemal lammialal on liivakihi paksus kuni 2—3 m, jõe pool on ta paksem. Linna keskpaigas, kus kultuurrusu-kihid kuni 8 m paksud, on raskem täpsaid piire kindlaks määrata; siin on kaevumeistrite andmed väga kasulikud, samuti tähelepanekud majaehituste puhul. Uhtliiva-kihtidel orulammil asuvad muda-, kriidi- ja turbakihid, mis kohati kuni 4 m paksud, näiteks Tähtvere luhal; turvaskate ulatub kohati sama kõrgele kui uhtliiv, näiteks Ropka mõisa kohal, kuid harilikult on ta piirjoon mõni meeter madalamal, kohati puudub ta peaaegu täiesti (vt. Tartu aseme geomorfoloogiline kaart). Loodusainesel lasub, iseäranis kesklinnas, aastasadade jooksul kuhjunud prügi, mis tekkinud sõjahävingute, suurte tulikahjude (eriti 1708. ja 1785. a.) jne. tagajärjel. Kuhjumisrusu tõstis maapinda järjest kõrgemale, vanale rusule ehitati uuesti majad üles, uued uulid tehti vanadest kõrgemale. Näiteks tuli „Postimehe“ trükikoja maja ehitusel (Jaani uulil, ülikooli vastas) vana prügitatud uul ligi 2 m sügavusel vastu. Samuti tuli 1921. a. Kloostri uulil Laia uuli nurga ligi vana uul 1 m sügavusel ilmsiks.

Mitmed tiigid ja lombid linna piirides on aja jooksul täis täidetud, madalamad kohad orulammil on

5. joon. Emajõe orulamm loodest vaadatuna. — *La vallée de l'Emajõgi vue du NO.*

Tartu, lk. 183